

מתוך "לב השמיים" על חנוכה

מדברי הרב שלמה קרליבך
בעריכת שמואל זיוון

מי הם חברים אמיתיים?

מהו היסוד של הבית? איש ואשתו.

בחנוכה מאירה האות סמ"ך - 'המליך אות סמ"ך בשינה'. וסמ"ך הוא מלשון לסמוך. גם הציור של האות סמ"ך הוא עיגול מקיף. כמו אדם שמחבק את השני בשתי זרועותיו. כי כשאני רוצה לומר לך שאני מחזיק בך, שאתה יכול 'ליפול עלי' - אני מחבק אותך. זהו עומק הקשר בין איש לאישה. הם אומרים אחד לשני: 'אם תיפול, חס ושלום, אחזיק בך. תמיד תוכלי 'ליפול' עלי. תמיד תוכל 'ליפול' עלי'. ואומר ר' לייבילה אייגר: לכן מקדשים אישה בטבעת - מפני שטבעת היא האות סמ"ך: להחזיק אחד בשני, לחבק.

¹ 'סומך ה' לכל הנפלים'.

ריבוננו של עולם מחזיק באלה שנופלים, שלא יפלו עוד; והוא גם נותן להם כוח לקום. אני רוצה שתדעו: גם הסוכה היא בבחינת סמ"ך. סמ"ך היא האות הראשונה של המילה 'סוכה'. החג הכי קרוב לחנוכה הוא סוכות. הסוכה היא המקום שהקב"ה נותן לנו בעולם. וגם בחנוכה - העיקר הוא הבית: 'נר איש וביתו'.

בסוכות, הקב"ה מחבק כל יהודי.

כך אומר הזוהר הקדוש: 'שמאלו תחת לראשי' - זה ראש השנה: ריבוננו של עולם נותן לנו דחיפה קטנה מלמטה, כדי לעזור לנו להתרומם. ואחר כך בסוכות - 'וימינו תחבקני'²: ריבוננו של עולם ממש מחבק אותנו.³

אתם יודעים, אני תמיד חושב שכשאני עושה משהו לא בסדר ואני נופל - אני נופל באויר ונעזב לנפשי. אני חושב: הקב"ה בטח כבר לא אוהב אותי. אבל בסוכות - פתאום אני מבין כמה הייתי תמיד אהוב אצלו יתברך. ביום כיפור אני עומד מול הקב"ה ואומר: 'אני כל כך מצטער. אתה בטח כועס עלי. אתה בטח מאוכזב ממני, וכבר לא תרצה אתי שום עסק...'

¹ תהלים קמה, יד

² שיר השירים ב, ו

³ מביאים בשם האר"י ז"ל שדפנות הסוכה עצמן רומזות לחיבוק הזה, שכך הוא דינן: 'שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח' (סוכה ד, ב) - כצורת יד מחבקת.

אבל אחרי יום כיפור, כשאני יושב בסוכה, אני פתאום מבין שגם בזמן שנפלתי ריבונו של עולם החזיק בי. 'סומך ה' לכל הנופלים'. הוא לא נתן לי ליפול לגמרי, והוא גם עזר לי לקום על רגלי.

מיהו חבר טוב באמת?

חבר טוב הוא מישהו שכשאתה נופל הוא אומר לך: 'לא אתן לך ליפול'. חבר טוב הוא מישהו שאתה יכול 'ליפול' עליו. זה כל כך עמוק.

מה קורה לרוב האנשים כשהם נופלים, ה' ישמור? פתאום החברים שלהם נעלמים... כשאתה חזק, כשאתה במיטבך, כולם אוהבים אותך. אבל כשאתה נופל, פתאום אין אף אחד בסביבה... לצערנו.

אבל הקב"ה הוא חבר טוב. הוא אומר: 'אתה יכול 'ליפול' עלי'. אתה ממש יכול ליפול עלי. אני מחזיק בך. 'סומך ה' לכל הנופלים'. 'אם אסק שמיים שם אתה, ואציעה שאול – הנך'.⁴ געוואלד...

אתם יודעים מדוע אנשים שונאים אחד את השני? מפני שלמרבה הצער, הם חברים אחד עם השני רק כשהם עושים את הכל נכון.

תארו לכם שני ידידים. הראשון עשה משהו לא בסדר, ואז בא אליו השני ואומר לו: 'אני לא יכול להמשיך להיות חבר שלך. ראיתי אותך עושה עבירה'. למי, לדעתכם, יש את הבעיה הכי עמוקה? דעו לכם: לא לראשון שעשה משהו לא בסדר. הבעיה הכי עמוקה היא של השני: הוא לא חבר אמיתי... חבר אמיתי הוא: חבר שעליו אפשר 'ליפול'.

בסוכות, אחרי שהלב שלי נטהר ביום כיפור, יש לי כוח לסבול כל יהודי. וכמו שהקב"ה אומר לי 'אתה יכול ליפול עלי', כך אני אומר לכל יהודי: 'אתה יכול ליפול עלי. אתה יכול לסמוך עלי'. הגמרא אומרת: 'כל האזרח בישראל ישבו בסוכות - מלמד שכל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת'.⁵ זה אומר שעקרונית, הקב"ה רוצה שנשב כולנו בסוכה אחת. בסוכות שוב נעשים כל ישראל חברים אמיתיים.

התיקון הגדול של איש ואישה

אני רוצה עכשיו לגעת בעומק של העומק.

כולם חושבים שאדם וחיה גורשו מגן עדן מפני שהם אכלו מפרי עץ הדעת.

⁴ תהלים קלח, ט

⁵ סוכה כז, ב

זה לא נכון. אחרי שאכלו מהפרי האסור הם עדיין היו בגן עדן, והקב"ה דיבר איתם.

מתי גורשו אדם וחווה מגן עדן?

אחרי שהם דברו דברים רעים אחד על השני...

ה' שאל את אדם: מה עשית? הוא אמר: 'האישה אשר נתת עמדי, היא נתנה לי מן העץ ואוכל.'⁶ הוא הטיל את האשמה על אשתו.

מיד כעס הקב"ה: 'כך אתה אוהב את אשתך? איך לא תבוש לדבר דברים רעים על אשתך? ברגע זה היתה חווה צריכה לקפוץ ולומר: 'תסלח לו, ריבונו של עולם. זה הכל באשמתי'. אבל היא לא אמרה דבר. היא אמרה לעצמה: 'אם ה' כועס על אדם, זו בעיה שלו. מה אני יכולה לעשות? אדאג קודם לעצמי'. וכשה' אומר לה: 'מה זאת עשית?', היא אומרת: 'הנחש השיאני ואוכל'.

אמר הקב"ה: עם שניכם אני לא מסתדר...

אז הם מצאו את עצמם מחוץ לגן העדן.

דעו לכם, אין דבר שמשפיל את האדם יותר מלדבר לשון הרע על השני.

אם אני מתחיל לדבר על מישהו, ה' ישמור, ואני אומר: 'האדם הזה מגעיל' - מה באמת קורה? ספק גדול אם הצלחתי ללכלך את מי שעליו אני מדבר. מה שבטוח הוא, שמי ששומע אותי חושב בלבו פנימה שאני הוא המגעיל. את עצמי לכלכתי...

היוונים רצו ממש לחלל את הקדושה של הבית היהודי.

כשם שנכנסו לבית הגדול - לבית המקדש, וטמאו את הכל, כך הם רצו לטמא כל בית יהודי. והדבר הראשון שעשו: הם גזרו שכל אישה יהודיה שתינשא צריכה להיות בלילה הראשון עם קצין יווני. 'תיבעל להגמון תחילה.'⁷

אתם יכולים לתאר לכם איך הרגישו הכלה והחתן אחר כך? נורא, נכון?

והתיקון הגדול היה: 'המליך אות סמ"ך בשינה'. התיקון הגדול היה שהחתן לא יעזוב את אשתו, אלא יחפה עליה ויחזיק בה.

'את יכולה ליפול עלי...'

⁶ בראשית ג, יב

⁷ ע' כתובות ג, ב. וכ"כ ב'קיצור שולחן ערוך' (סימן קלט, סעיף ג): 'חנוכה מותר בעשיית מלאכה. אך הנשים נוהגות שלא לעשות מלאכה כל זמן שהנרות דולקים, ואין להקל להם. והטעם שהנשים מחמירות יותר - מפני שהיתה גזרה קשה על בנות ישראל, שגזרו: בתולה הנישאת תבעל להגמון תחילה; ועוד מפני שהנס נעשה על ידי אישה: בת יוחנן כהן גדול היתה יפת תאר מאד, ובקשה המלך הצורר שתשכב עמו, ואמרה לו שתמלא בקשתו, והאכילתו תבשילי גבינה כדי שיצמא וישתה יין וישתכר וישן ויירדם, וכן היה; וחתכה את ראשו והביאתו לירושלים, וכראות שר צבאם כי אבד מלכם וינוסו. ולכן קצת נוהגין לאכול מאכלי חלב בחנוכה זכר לנס שנעשה על ידי חלב.'

אתם יודעים מהי הקירבה הכי גדולה? כשאני יכולה, או כשאני יכול, להירדם בזרועותיך. שמתם לב? ילדים קטנים נרדמים הכי טוב בזרועות הוריהם. איזו קירבה! למרבה הצער, אחרי שהם גדלים, הם כבר לא כל כך קרובים... 'המליך אות סמ"ך בשינה'. 'שינה' היא הזמן שאני שוכב, נופל. הנשמה איננה מאירה. זהו המבחן הכי עמוק בין איש לאשתו: כמה אתם קרובים אחד לשני כשאתם ישנים? כמה אתם יכולים להחזיק אחד בשני כשאתם ישנים? כמה אתם יכולים לתמוך אחד בשני? אתה ישן, או את ישנה, כלומר: עושה את הכל לא נכון - ואני לא אפסיק לתמוך בך. זה התיקון הכי גדול לאדם וחווה.

אתם יודעים, יש הרבה תיקונים לחטא אדם וחווה. בשבת ויום טוב, המצוה לאכול ולשתות היא תיקון החטא ברובד החיצון. אכילה קדושה מתקנת אכילת איסור. בשבת ויום טוב, האכילה שלנו היא מ'עץ החיים'. אבל בחנוכה, אין מצוה לאכול ולשתות. מהי המצוה של חנוכה? 'נר איש וביתו'. 'להודות ולהלל' - ההיפך של לשון הרע. חנוכה הוא עומק התיקון של החטא. חנוכה הוא התיקון של היחסים בין אדם וחווה שלא תמכו אחד בשני. געוואלד, כמה זה עמוק...

התפילין של הבעל שם טוב (סיפור)⁸

אני רוצה לספר לכם סיפור לא-יאומן ששמעתי בבובוב. הרבי מבובוב היה מספר את הסיפור תמיד בליל ראשון של סוכות. והוא היה אומר בשם אביו שזה הסיפור החסידי הנשגב ביותר. הרב הקדוש רבי נחום מטשרנובל היה עני מרוד. הדבר היחיד שהיה לו היו התפילין של הבעל שם טוב הקדוש, והיה בעיר איש עשיר שהיה מוכן לתת לו אלף רובל עבור התפילין. אבל איך יכול ר' נחום להיפרד מהתפילין של הבעל שם טוב? לילדיו של ר' נחום לא היה מה לאכול ומה ללבוש, ובאותם הימים, עם אלף רובל אפשר היה להתקיים שנים. אז מדי פעם היתה אשתו מתחננת אליו: 'בבקשה נחום, תמכור את התפילין. זה לא הוגן כלפי הילדים'. והוא היה עונה: 'אני לא יכול'.

⁸ יסלחו לי הקוראים על כך שאני חוזר ומביא סיפור זה, אף שכבר הובא ב'לב השמים' על חגי תשרי. אלא ששם הבאתיו משום שייכותו לחג הסוכות. וכאן לא יכולתי שלא להביאו, שהרי הוא ממחיש באופן נפלא את הסוגיה בה אנו עסוקים: התיקון הגדול שבין איש ואישה.

פעם בפרוס חג הסוכות, אי אפשר היה להשיג אתרוג ולולב.
ר' נחום, נעבעך, איכשהו עשה איזו סוכה קטנה ושבורה. אבל אוכל לא היה. ופתאום, בערב
יום טוב, שמע רבי נחום שיש מישהו המציע אתרוג מהודר למכירה, במחיר של אלף רובל.
רבי נחום התלהב, לקח את התפילין, מכר אותם, ובדמיהם קנה את האתרוג.
הוא בא הביתה, שיכור משמחה, ואמר לאשתו: 'פייג'לה, את יכולה לתאר לעצמך? לאף אחד
ברוסיה אין אתרוג. ואני, נחום השלעפער, יש לי אתרוג!'

היא שאלה: 'איך השגת את האתרוג?' והוא ענה: 'פשוט מאוד: מכרתי את התפילין.' זה כבר
היה יותר מדי בשבילה. היא אמרה: 'מה?! אין לנו לא אוכל ולא בגדים לחג! ובשביל אתרוג
שאתה צריך לשבעה ימים ויתרת על אלף רובל שהיו יכולים להחיות את הילדים שלך במשך
שנים?!'

היא נתקפה זעם כל כך גדול שהיא לקחה את האתרוג והשליכה אותו על הקרקע... והאתרוג
נפסל.

וכאן הסיפור מתחיל.

אתם יכולים לתאר לכם איך הרגיש רבי נחום שניה לאחר שהיא שברה את האתרוג? הלא
הוא נותר בלי כלום.

ויותר עמוק: אתם יכולים לתאר לכם את החרטה הנוראה שמילאה את האישה המסכנה?
מה עשה רבי נחום? הוא אמר לאשתו: 'פייג'לה, תקשיבי לי. פייג'לה, היה זמן שהיו לנו
התפילין - אין לנו אותם עוד. היה לנו אתרוג, עכשיו אין לנו...! הוא הפסיק לרגע ואז אמר:
'אבל, פייג'לה, את יודעת מה יש לנו? לי יש אותך ולך יש אותי.'

געוואלד, כמה זה נורא ונשגב!

והוא הוסיף: 'פייג'לה, שיהיה שלום בינינו. הבה ונשמח זה בזו, ושתהיה לנו שמחת יום טוב
אמיתית.'

ובכל שנה היה ה'בובובר-רָבָה' הזקן אומר את אותו הדבר. הוא היה אומר שאי אפשר לקלוט
את זה. כי זה לא ש'קודם הוא כעס ואז זכר שהתורה אוסרת לכעוס, ואז נכנס לחדרו כדי
להירגע ואז חזר...'

כלומר: איך אפשר להיות במדרגה כזאת?

אלא, אמר הרבי מבובוב: רק צדיק נשגב, המוסר את עצמו לקב"ה בכל רגע, יכול לעמוד
בנסיון כזה. ור' נחום היה עובד את ה' בכל שניה. לא היה שום דבר אחר בלבו. ולכן, כשהוא
שמע שיש אפשרות להשיג אתרוג באלף רובל, היה ברור לו שהוא חייב למכור את התפילין
ולקנות את האתרוג. וכאשר פייג'לה פסלה את האתרוג, היה ברור לו מה הוא צריך עכשיו
לעשות: לגרום לה להרגיש טוב. כי זה מה שה' רוצה ממנו. זה הדבר הגבוה ביותר שהוא
יכול לעשות באותו הרגע.

ואני רוצה להוסיף: אתם מבינים איזה תיקון נפלא יש כאן לאדם וחוה?
הלא אדם אמר: 'אשתי עשתה את זה'...
גם רבינו הקדוש מריז'ין היה מספר את הסיפור הזה. והוא הוסיף שבאותו ליל ראשון של
סוכות ישבו אברהם ושרה עם ר' נחום ואשתו בסוכה.
מפני שהזוג הראשון בעולם שתיקנו את היחסים ביניהם היו אברהם ואינו ושרה אמנו.
מי יודע? אולי מאז אברהם ושרה, לא היה בעולם זוג כמו רבי נחום ואשתו. אנחנו לא
יודעים...

לאמיתו של דבר, רבי נחום לא איבד את התפילין של הבעל שם טוב...
כי מה הם תפילין אם לא דבקות, דבקות של חיים, דבקות של כל רגע בקב"ה? נאמר
בתפילין: 'למען תהיה תורת ה' בפוך'. לא רק ידיעת האסור והמותר, אלא 'בפוך' - חלק ממך.
'בפוך ובלבבך לעשותו'.
בתחילה יש לרבי נחום רק את התפילין 'כחפץ', חפץ של קדושה שאינו מאבד מערכו. אחר
כך הוא מוותר על ה'רכוש' הזה, כדי לקיים מצות אתרוג בהידור, שהרי 'חביבה מצוה
בשעתה'. האתרוג הוא 'חפץ של מצוה' המאבד את ערכו בסיום החג.
השלב העליון בהתעלותו של ר' נחום הוא כאשר הוא משתחרר אפילו מאחיזתו באתרוג. אז
עולה דבקותו של ר' נחום ברצונו יתברך למדרגה הכי מופשטת: הרגישות לנפש רעייתו,
באופן העמוק ביותר.
אז באמת זכה ר' נחום מטשרנובל בתפילין של הבעל שם טוב.

הסמ"ך - תיקון הבדידות

מתי אדם הוא בודד?
אני יכול להכיר את כל העולם, אני יכול לדעת את ספר הטלפונים של ברוקלין בעל פה, ואני
עדיין בודד.
אני יכול ללכת כל ערב למסיבה שבה אלפיים איש מכירים אותי, ועדיין - אני האיש הכי בודד
בעולם.
מתי אני מפסיק להיות בודד? כשיש אדם אחד בעולם שנותן לי 'סמ"ך'. כשיש אדם אחד
בעולם שנמצא לידי כשאני נופל, ואומר לי: אתה יכול 'ליפול' עלי.

אני חייב לספר. אתם יודעים, יש לנו כל כך הרבה רֶבֶס בחיים. כשאני אומר רֶבֶס, אני לא מתכוון רק לרבנים. 'מכל מלמדי השכלתי'.⁹ - לפעמים אתה יכול לפגוש שיכור, והוא יאמר לך דברים שלא שמעתן אוזן מעולם...

ובכן, לפני שנים, בהיותי איש צעיר, הייתי בשווייץ. יום אחד, נסעתי ברכבת מציריך לז'נבה. למרות שבאירופה הרכבות יפות מאוד, אני נוהג לנסוע תמיד במחלקה הראשונה... ואני יושב שם, ומולי יושב אדם. רואים עליו שהוא יהודי, ורואים שהוא עשיר. עליתי לרכבת בשש בערב ונרדמתי עם תחילת הנסיעה. אני מתעורר בשבע וחצי, והייד'לה התחיל מיד לדבר אתי ולשאול אותי שאלות.

גם אני שאלתי אותו: מי הוא? האם יש לו משפחה? והוא ענה לי לאט לאט. 'אספר לך', הוא אמר, 'אנחנו לבד כאן ואף אחד לא שומע. אני רוצה שתדע: אני מולטי-מיליונר. אבל אתה חושב שיש לי משהו? אין לי כלום. אני האדם העני ביותר בעולם. יש לי בית בז'נבה, בית בפריס, בית במונטה קרלו, בית בריו דה ז'נירו. משפחה אין לי. אשתי נוסעת כל הזמן מבית אחד לשני, כדי להשגיח. יש לי שלשה ילדים ואינני יודע היכן הם. אני אף פעם לא רואה אותם. הם מסתובבים בעולם, עסוקים בלבזבז את ממוני... בעצם, אין לי אף אחד!' זה היה בשבילי שיעור מאלף...

האור של חנוכה הוא כשאני מגלה שאשתי, הילדים שלי, המשפחה שלי, הם ממש ברמה של 'המליך אות סמ"ך בשינה'. כולנו סמוכים אחד על השני. ומתי אני צריך את הסמ"ך הכי הרבה? לא כשהכל יפה. אלא כשממש חשוך. חנוכה חל באמצע החורף, כשיש מעט אור שמש. ובסוף החודש, כשאפילו אור הירח כמעט נגמר. ממש חשוך. לכן האור של חנוכה כל כך עמוק. אתם יודעים שלפי הגמרא, איש ואישה מתייחדים בחושך דוקא... בחושך הכי גדול מתגלה האור הכי עמוק.

כששום דבר לא נשאר לי, כשאני פושט רגל, כשאני כמעט נגמר, כשאני בדרך החוצה, חס ושלום - אז אני מגלה פתאום את הסמ"ך, אז אני יכול למצוא חבר אמיתי. מתי התחיל התיקון של אדם וחווה? אחרי שאיבדו את הכל! הקב"ה נתן להם מצוה אחת והם איבדו אותה. לא נשאר להם דבר. אתם מתארים לכם איך הרגישו? ערומים, חסרי כל. אז הם התחבאו יחד בתוך עצי הגן. והם הבינו כמה הם צריכים לחזק אחד את השני.

⁹ תהלים קיט, צט

כשאתה פוגש מישהו בודד, חבק אותו!

הזהר הקדוש אומר שכשאתה מחבק מישהו בזרועותיך, אתה עושה מסביבו סמ"ך.

לפעמים חיבוק בא ממקום גבוה יותר מכל המילים שבעולם.

כשאני אומר למישהו: 'אני אוהב אותך' - זה בא מה'מודע' שלי. דיבור בא תמיד מהמודע.

אבל אם אני רוצה לומר לו משהו שבא מהעל-מודע שלי, אני יכול לומר לו את זה רק עם

הידיים שלי, הבאות מהעל-מודע, מלמעלה מהראש. חיבוק, זה אומר: אני אוהב אותך אפילו

בעל-מודע שלי.

וגם - כשאנשים אוהבים אחד את השני הם מחזיקים ידיים. זה עמוק יותר מכל דבר. רק לומר

'אני אוהב אותך', זה גם כן קדוש. אבל להחזיק ידיים, זה הרבה יותר עמוק. מפני שהידיים

נוגעות בעל-מודע.

ולפעמים זה בא יחד - ידיים ודיבור. אני אומר למישהו: 'אני אוהב אותך'. זה מתוק, אבל

משהו עדיין חסר. אחר כך אני לוקח לו את הידיים... ופתאום אני יכול לומר לו הרבה יותר.

הידיים מעבירים לי ולו את מה שאני מרגיש בלא-מודע שלי, בעל-מודע.

זיווג של 'לוחות' וזיווג של 'שברי לוחות'

מדוע, כשיעקב פגש את רחל, הוא לא בדק אם היא צדקת?
הלא כך נהג אליעזר עבד אברהם, כשהוא הלך לחפש אישה ליצחק. מדוע יעקב אבינו לא נהג כך גם הוא?
אבל העניין הוא: אצל יצחק אבינו הכל עוד הולך ישר. אליעזר מחפש עבורו אישה, ומובן שהוא צריך לבדוק אותה. 'אֵתָה הַכֹּחַת לַעֲבֹדךָ לַיִצְחָק'.¹⁰
כשהכל הולך ישר, בודקים אם האישה מתאימה או לא. זו תורה של ישוב הדעת, 'תורה של תמיד'. יש זמן לבדוק.
אבל יעקב אבינו, הוא התורה של שברי הלוחות, 'התורה של הרגע'.¹¹ וכשהוא פוגש את רחל ורואה שהיא בת זוגו, אין לו עוד מה לבדוק. 'ויאהב יעקב את רחל'¹²...
כל כך יותר עמוק.

אתם מתארים לכם כמה שבורים היו היהודים שחזרו מאשוויץ?
פעם פגשתי יהודי כזה. הוא סיפר לי שלמחרת יום השחרור מאשוויץ הוא פגש בחורה מהעיירה שלו בפולין, שגם היא שרדה את המחנה, והם התחתנו.
אתם מבינים את העומק שבפגישה הזאת? אתם חושבים שהוא התחיל לבדוק מי היה אבא שלה או כמה היא דתיה?
האמת היא שאבא שלו היה תלמיד חכם, ואילו אבא שלה היה איש פשוט.
אז אולי תגידו שהם לא מתאימים, שיש פער גדול מדי ביניהם...
אתם נורמאליים? על מה אתם מדברים?
'שברי לוחות' יש כאן. כל כך יותר עמוק...

הקשר בין איש ואישה צריך להיות יותר עמוק מלוחות שלמים, יותר עמוק מ'תורה של תמיד'.
אני נזכר: כשלמדתי בלייקווד, רב גדול וידוע הציע לי להתחתן עם בתו.
הוא בא אלי והתחיל לספר לי עליה. הוא סיפר לי כמה היא בעלת חסד וכמה היא מבשלת טוב. אני בטוח שהיא אכן היתה בעלת חסד, ושלחמין שלה בשבת היה 'טעם גן עדן'. אבל משהו הפריע לי...
הייתי רק בן שמונה עשרה, קשה היה לי 'לשים את האצבע' על הנקודה, אבל הרגשתי שמהו כאן חסר.

¹⁰ בראשית כד, יד

¹¹ המושגים 'תורה של תמיד' ו'תורה של הרגע' יבוארו להלן.

¹² בראשית כט, יח

יותר מאוחר הבנתי: בעצם, הרב הזה לא דיבר עלי ועליה ועל הקשר שיכול להיווצר בינינו. הוא דיבר רק על מעלותיה. אני לא דוחה את זה על הסף. זה גם מתוק. אבל אני לא יכולתי כך לגשת לענין הזה.

אילו חיפשתי רק 'בעלת חסד' שהיא גם מבשלת טובה, יכולתי לשים מודעה ב'ג'ואיש פֶּרְס'...

כשאנחנו הולכים להתחתן, אנחנו מקווים שהכל ילך על מי מנוחות, שלא יהיו קשיים, שלא יהיו משברים. זה מובן.

אבל האמת היא: מתי איש ואשתו נעשים באמת קרובים אחד לשני? כשהכל בסדר? כשאינ שום בעיות?

עומק הקשר מתגלה דוקא כשיש 'שברים', דוקא כשיש קשיים!

כשעומק הקשר מתגבר על הקשיים, זה הרגע של הקירבה הכי עמוקה...

כך גם בין הורים וילדים. כשהילד שלי חוזר מבית הספר, וטוב לו, והכל יפה ונחמד - כמובן שאני שמח. אבל מתי ההזדמנות לקירבה הכי עמוקה בינינו? כשהוא חוזר שבור ממהו. 'שברי לוחות'...

מדוע סוף ה'חופה' היא - שבירת הכוס.

אתם יודעים מה אומר הבעל לאשתו?

הוא אומר לה: אנחנו הולכים לבנות בינינו קשר של 'קודש קודשים'. דעי לך, הקשר הזה יהיה יותר חזק מכל הכוסות השבורים שבעולם...

רק אז כולם צועקים: 'מזל טוב!'

זוגיות, רגעים, קודש קודשים

חנוכה הוא ממש ה'יום טוב' של שלום בית. 'נר איש וביתו'.

ואני רוצה לומר לכם: כל הענין של איש ואישה, וגם של הורים וילדים, תלוי ב'תורה של אותו הרגע'.

אתה יכול לקרוא את כל הספרים שבעולם על זוגיות וגידול ילדים. וכשזה מגיע למעשה - אתה חסר אונים לחלוטין...

קודם כל, כשאתה מחפש בת זוג, השאלה הכי עמוקה היא: את מי אתה מחפש? האם אתה מחפש בת זוג רק ל'תמיד', לאור של היום? או שאתה מחפש בת זוג ללילה, לרגעים מיוחדים וקדושים?

אבל דע לך: אם אתה מחפש בת זוג ללילה, לרגעים קדושים, אתה צריך להיות מוכן גם לשברים. 'שברי לוחות'. 'סומך ה' לכל הנופלים'.

יכולים להיות בני זוג שמסתדרים מאוד יפה אחד עם השני, אבל משהו עמוק חסר. הם 'זוג של יום', לא של לילה. אין להם שברים, אבל גם אין להם רגעים עמוקים.

למה, בחתונה, צריך לרקוד כל כך הרבה?
מתחת לחופה החתן מקדש את הכלה. החופה היא מרובעת, כמו 'מ"ם' סופית. החופה היא ממש התיקון של ה'תמיד' בין החתן והכלה.
הריקודים באים לתקן את הרגעים.
הריקודים הם בעיגול, כמו בשמחת תורה - סמ"ך.
כשאנחנו רוקדים עם החתן והכלה, אנחנו רוצים להכניס בקשר שלהם כל כך הרבה שמחה, כדי שחיייהם יהיו מלאים רגעים קדושים...

אפשר להרגיש את זה: לפעמים, אתה הולך לחתונה - החופה יפה להפליא. החתן והכלה מתאימים זה לזו כמו נעל לרגל. אבל ממש לא בא לך לרקוד.
אתם יודעים מה חסר שם?
אין 'רגעים' בין החתן והכלה. 'קודש הקודשים' חסר...
רגעים בין החתן והכלה. רגעים בינינו ובין ריבוננו של עולם.

מתי הכל קורה - בתוך הבית, בין איש לאשתו ובין הורים לילדים? בלילה.
כשאני רוצה לפגוש מישהו או מישהי שאני מאוד אוהב, למתי אני קובע את הפגישה? ללילה, כמובן.
רגעים.
מהו חיבוק? רגע.
אני לא יכול לומר למישהו: 'אני אוהב אותך כל כך שאחבק אותך לתמיד...'
חיבוק הוא הארה של רגע.

אתם יודעים מדוע אנחנו לא כל כך קרובים לאישה ולילדים שלנו?
מפני שאנחנו קשורים איתם רק ברמה של 'תמיד'. זה לא מספיק. צריך גם רגעים קדושים ומיוחדים.
מה הם הזיכרונות הממלאים את הילדים שלנו אחרי שהם יוצאים מהבית? מה הם הזיכרונות הקושרים בין איש לאשתו?
רגעים...

אני רוצה שתדעו: במדרש ובזוהר הקדוש נקרא 'קודש הקודשים' - 'חדר המיטות'.
הקב"ה וכנסת ישראל...

אם היינו אומרים את זה אנחנו, זה היה נחשב חירוף וחילול הקודש.
אבל כך אומרים חכמינו הקדושים.
קודש הקודשים הוא המקום של הרגעים. הכהן הגדול נכנס שם רק פעם בשנה. 'בזאת יבוא
אהרן אל הקודש'.¹³ רגע אחד.
אבל הרגע הזה הוא מעבר לְכָל. הקירבה הכי עמוקה.

יעקב, רחל ולאה

הנישואין שבין יעקב אבינו ללאה הם נישואין בדרגה של 'תמיד'.
זאת הבחינה של המ"ם: נכון ולא נכון. ולבן צודק: 'לא יעשה כן במקומנו' - לאה היא הגדולה
ולכן היא צריכה להינשא ראשונה ליעקב.
הקשר בין יעקב ורחל הוא יותר עמוק - 'רגעים'.¹⁴

תנו לי לשאול אתכם: אם יעקב אבינו בכה כשראה את רחל, אולי הוא לא היה צריך לשאת
אותה לאישה? אם הוא ראה ברוח הקודש שהיא לא תיקבר לידו, אולי זה סימן שהיא איננה
בת זוג?
אבל ההיפך הוא הנכון: דוקא מפני שהקשר ביניהם הוא 'רגעים', כלומר כאן בעולם הזה,
דוקא משום כך היא בת זוג באמת!
אני מעדיף לבלות רגע אחד עם בת זוגי האמיתית מאשר אלפיים שנה עם מישהי שאיננה בת
זוגי...

אתם זוכרים שלאה 'שכרה' את יעקב מרחל ללילה אחד. 'אלי תבא כי שכר שכרתיך בדודאי
בני'.¹⁵

מה קורה כאן? זאת פרשה סתומה. דעו לכם, אין לנו שום מושג מה קרה שם. אם מישהו
מאיתנו חושב, חס ושלום, שהוא מבין משהו ממה שקורה בין יעקב אבינו לנשותיו... אין לנו
מושג. ובכל זאת, אני רוצה לומר משהו.
אתם יודעים מה ביקשה לאה מרחל?
היא אמרה לה: אני קשורה ליעקב רק בדרגה של 'תמיד'. אבל הייתי כל כך רוצה להכיר אותו
גם בדרגה של 'רגעים'.

לילה אחד...

ומי נולד באותו הלילה? יששכר.

¹³ ויקרא טז, ג

¹⁴ ע' לב השמים' על חגי תשרי, הפרק 'לאה ורחל - נצח ורגעים'.

¹⁵ בראשית ל, טז

על יששכר נאמר: 'ומבני יששכר יודעי בינה לעתים'.¹⁶
יששכר יודע את הקדושה של הרגעים. ולכן בניו היו ראשי סנהדראות. מפני שתורה שבכתב היא - תמיד. והתורה שבעל פה - רגעים. יששכר זכה לתורה שבעל פה, כי הוא נולד מקשר של 'רגעים'.

¹⁶ דברי הימים א', יב, לג: 'ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, לדעת מה יעשה ישראל...'